

Láska za totáče

Možná bude lepší zůstat na ocet

EVA MICHOROVÁ

Láská za totáče

Láska za totáče

Možná bude lepší zůstat na ocet

EVA MICHOROVÁ

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

© Eva Michorová, 2025

Illustration © Žaneta Kortusová, 2025

Cover art © Žaneta Kortusová, 2025

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2025

ISBN 978-80-278-0261-6 (print)

ISBN 978-80-278-1613-2 (ePub)

ISBN 978-80-278-1614-9 (mobi)

ISBN 978-80-278-1615-6 (pdf)

PRVNÍ KAPITOLA

Milovanou Boženu Němcovou mi tatíček nezakázal

„Proč jsem se jen musela narodit v takový prdeli?“
„Ale no tak, Jekatěrino!“

Ostře jsem starší sestru napomenula. Pokaždé těžce nesu, když někdo zasypává moje milované městečko Lišejníky nezaslouženě expresivními, nebojím se říci téměř až peprnými výrazy. Podle mého názoru jsou Lišejníky nejkrásnější dědinou na celém širém světě. Kde jinde najdete tolik borůvek, konvalinek, lišek, křemenáčů a kozáků? O václavkách nemluvě, s podzimem zběsile šplhají po pařezech a kládách. Vkráčet do barevného lesa, omámeně plout za tou opojnou houbovou vůní a objevit v mechu trs zlatohnědých václavek... ach bože! Mimochodem, smím říkat *ach bože*? To by se tatíčkovi nelíbilo. Vmetl by mi do tváře, že mám slovník jako ufňukaná svíčková bába. Ale mně se fakticky hrnou slzy do očí, když jak Alenka v říši divů zírám shora od zanedbaných božích muk na věnec lesů, nad nimiž jako neprůhledný závoj plují mlhy, a pyšnou siluetu prastarého hradu Lišejníku. To potom, i když nic nehraje, úplně slyším zadumané i něžné tóny gotické hudby, kterou dokonce i tatíček považuje za nezávadnou. Vítr hraje na šalmaj, staleté stromy brnkají na loutnu, liják s meluzínou popadnou tamburínu, z kostela je slyšet tlumené dunění varhan.

Jenomže vykládejte to Jekatěríně. Té je tohle všechno šumák anebo, jak se obhrouble říká, u zadku. Tatíček a já se obáváme,

že je naše Jekatěrina povrchní. Ona se tak doopravdy jmenuje, stojí to psáno v rodném listu, většinou se jí říká Katko. Když mě ale rozzlobí, oslovuji ji schválně celým jménem. Zlobí mě už roky. Tatíček na ni nesčetněkrát řval, že ji vyhodí a vydědí, že je ostuda rodiny, anebo také černá ovce. „Lepší černá ovce než bílá vrána,“ piští rebelka Jekatěrina. Tomu vydědění se strašně smála prateta Isidora, smíchy se skoro válela po stole a ječela: „A jak jako vydědí? Když nic nemá. Má akorát holej zadek. Co by jí, chudince, asi tak mohl odkázat? Národní výbor?“ Prateta Isidora pochází z mamínčiny strany, přičemž mamínčina strana je k tatíčkoví mírně řečeno nespravedlivá. Na vysvětlenou, můj milý deníčku, tatíček nám dcerám místní národní výbor pochopitelně odkázat nemůže, to byl vtip. To nejde. On tam pracuje jako předseda. Tatíček se jmenuje Přemysl Hrůza, předseda Místního národního výboru v Lišejnících. Zdejší obyvatelé neuctivě říkají, že když se předseda národního výboru jmenuje Hrůza, ani už nepotřebuje žádnou přezdívku. Já se jmenuji Jelizaveta Hrůzová. Jsem zvyklá, že prozradím-li to prakticky komukoli, ozve se nevěřící zachrčení: „Kecáš.“ Nekecám. Kdo může za to, že se tatíčkoví v oné pro mě tak klíčové době líbila ruská jména? Prateta Isidora onehdy poznamenala, že kdyby měl tatíček ještě třetí dceru (a dobře prý, že ji nemá, byla by to jen další chudinka), jistojistě by ji pojmenoval Ljubov Andrejevna Raněvská, což je postava z tatíčkovy zbožňované divadelní hry Višňový sad. Tatíček si ji z pravěkého magnetofonu Tesla nezřídka spokojeně vychutnává před spaním. Vyslechla jsem hru nejméně tisíckrát a mrzí mě, že jsem ji pořád ještě nepochopila. Nelíbí se mi, že tatíček na mě čas od času křičí: „Jak může mít tak inteligentní člověk jako já tak blbý dítě?“ Pokaždé mě to zabolí. Ale kdybyste mě třeba ubili kladivem, ne a ne pochopit:

Zaprvé: Jak přišel Lopachin k penězům?

Zadruhé: Proč zničil višňový sad? Taková škoda!

Zatřetí: Proč se rozešel s Varjou?

Začtvrté: Jak mohli ve statku zapomenout Firse?

Ono tolik nevadí, že se jmenuji Jelizaveta, dávno jsem se s tím psychicky vyrovnala a beztak mi všichni říkají Elizo, Lízinko nebo Lízo. Tatíček si myslí, že vypadám jako nějaká ruská princezna, prý jsem taková... no... zvláštní. Říká tomu *zamyšlená ruská krása*. Proto jsem na sebe jednoho zamračeného nedělního odpoledne dlouho a poctivě vejrala do poškrábaného zrcadla plného prasklin a fleků, co visí v chodbě. Zamyšlenou krásu jsem nikde neviděla, zato se na mě pitvořil asi tak přibližně dvanáctiletý vyzábělý válečný sirotek, který se celé věky skrýval před krvežíznivými fašistickými vrahy ve slizkých jeskyních. Je to tím, že na mě šije vdova Hustolesová. Prosila jsem ji, ať to nedělá, trochu jsem u toho i brečela, přišlo mi to doopravdy hodně líto. Děti z normálních rodin oproti mně vypadají jako vystřižené z kapitalistického módního katalogu. Přitom v podniku zahraničního obchodu Tuzex se obléká jenom Řeháková, protože má maminku letušku, ostatní nakupují v mrňavém krámku dole (u pošty doleva). Tam když přijde zboží, mluví se o tom v Lišejníkách ještě dva měsíce. Nejčastější slova neochotné staré paní prodavačky Kousalové jsou: „Nemáme. Nevím. Nebude. Lituji. Ani před Vánoci. Vyloučeno. Zavíráme. Inventura.“ Zboží bývá ve všech velikostech stejné, a tak se lehce stane, že sakumprásk celé Lišejníky nosí téhož kulicha anebo touž beranici či pelerínu. I tak většinou nevypadají zákazníci paní prodavačky Kousalové jako postavy ze špatné operety, na rozdíl ode mě. „Nikdy se nevdáš, Elizo,“ vyprskne Katka, jakmile mě spatří u zrcadla. Jí se to mluví, když nakupuje v konfekci v Rakovníku. A vypadá jako Nataša z Vojny a míru. Dvakrát, ano, *dvakrát* navštívila Dům módy v hlavním městě. Tatíček nad ní skoro pláče, připadá mu nemístně rozmařilá. Brigádníci jako úderník, aby si vydělala na parádu.

Otrřela jsem si tajnou slzu. Dopadnu jako Evřenie Grandetová z románu Evřenie Grandetová. Milovaný Karel se na ni vykařšal a nebohá, nemladá již žena po otcově smrti zjiřtuje, ře je úplně stejně padlá na hlavu jako starý pán, a bezhlavě napodobuje veřkerá jeho podivínství. Hnána nesmyslnou, ba až tragikomickou řetrností v zimě skoro netopí, zhasíná svíce a potácí se barákem potmě jako liřaj smrtihlav, aby neplýtvala voskem. Polořme si, milý deníčku, důležitou otázku: Má takový řivot ještě smysl? Cořpak by tohle někoho bavilo?

„Mě už to nebaví,“ syčí Katka. „Připadám si jako netopýř z půdy. Promrzlá a skoro nevidím. Taky je ti tak strařná zima?“

Tatíček řetrí. Zamračeně mumlá, ře ho na národním výřboru řpatně platí. Topíme drobnými, nekvalitními kousky hněděho uhlí, nebo dokonce uhelným prachem mourem, který má tendenci v kamnech sem tam zlomyslně bouchnout, což budí stířňující dojem, ře si pro někoho z rodiny letí řert. Do předpotopních svítidel tatíček zatvrzele řroubuje řárovky dvacítky nebo v nejlepřím případe řtyřicítky. Chodbu opanovalo takové řero, ře normálně vrážíte do předmětů, protože spatřujete pouhé obrysy anebo nic. Doma je zima jako v márnici. Když vejdu do komůrky, v níř nocuji, připadám si, jako bych otevřela dveře do Vladivostoku. Katce předevcířem přes noc zmrzla voda ve sklenici, kterou si večer položila na rozpadávající se noční stolec bez dvířek a jenom o třech nořkách.

Příbuzní z maminčiny strany se domnívají, ře se tatíček ze samé lakoty zbláznil. Milý deníčku, není to pravda. Tatíček se nezbláznil, alespoň douřám. Není lakotný, jen úzkostlivě řetrný. Také je to laskavý řlověk, ač by tomu řivá duře nevěřila. Nedávno mě pohladil po hlavě a řpitl, ře má pro mne dobrou zprávu, ře totiř brzy bude jaro, vysvitne sluněčko a v baráku se oteplí. „Já jen, aby ses měla, Jelizaveto, nač těřit,“ dodal téměř přátelsky a poplálal

mě po rameni. Jak říkám, je to v jádru dobrák s horoucím srdcem. Proč by si jinak nechával na národním výboru pomatenou babičku Otáhalovou, ač jej všichni roky prosí, aby ji už proboha vyhodil? Je to ušlechtilý muž. Nikdo přesně neví, kolik je stařence Kornélii Otáhalové let, ani ona sama. Křestní list se jí ztratil, jak ráda vypráví, buďto v dobách oněch příšerných zmatků, kdy tajemník Národní rady československé Edvard Beneš oznámil světu ustavení prozatímní československé vlády s T. G. Masarykem jako prezidentem, anebo ještě mnohem dříve, v první autobusové lince, ve stroji značky Laurin a Klement na trati Pardubice–Bohdaneč za habsburské monarchie. Takovou úřednici nemá nikdo, jen tatíček. Chlapi dole v hospodě říkali, že Kornélie Otáhalová by měla být správně v důchodu šedesátým rokem, ale myslím, deničku, že krapet přehánějí. Někdy si představuji, jak babička Kornélie vypadala kdysi v pravěku, tedy v mládí, a vsadila bych se, že jako spanilá Madlenka Záleská z vesnického románu Boženy Němcové Dobrý člověk: *„Ústa malá a rty trochu vyhrnuté, červené, svěží jako malina. Nad širokým čelem sílu světlohnědých vlasů, které se jí sotva v žíhonu držely.“* Dílo mé milované Boženy Němcové mi tatíček nezabavil a nezakázal, veškeré její knihy do jediné mám kupodivu povolené, tatíček o nich lehkomyšlně prohlásil, že jsou neškodné. Otázka dne zní: četl je? Protože kdyby četl Dobrého člověka, musel by dojít k nervy drásajícímu závěru, že není neškodný, naopak že se na konci vyznačuje nebezpečně choulostivými pasážemi. Nebo kluci ze třídy, ti kdyby se to dozvěděli! Páni! Pokaždé se mi neovladatelně třesou ruce, když zírám na několik posledních stránek. *Tu za chvíli klepe někdo na dveře. „Jste vy to, Anče?“ ptala se u dveří. „Já,“ ozval se venku drsný hlas a zrovna jako Ančin. Odstrčila tedy závorku, dveře se otevřely a před ní stál – jesenický mlynář s úšklebnou tváří. Jako by na hada byla šlápla, uskočila zpátky a děsný ryk vydral se jí z hrdla.*

Znám to nazpaměť. Ale dovedu to, milý deníčku, vyprávět i vlastními slovy. Obludný ničema se na líbeznou dívku vrhá a řve jako tur: „Tys nyní v mé moci a z té tě ani čert nevyrve!“ Jeho hnusný obličej je náhle ještě o něco ohavnější. Vypadá jako kníže pekel. Ale nelekej se, deníčku, dobře to dopadne. Když se dílo nazývá Dobrý člověk, musí dobře dopadnout. Dobrý člověk Madlenku zachrání ze spárů chlípného zpustlíka a pojme spanilou pannu za manželku. Kdo si vezme mě? Leda prostoduchý chovanec z ústavu. Mám si kleknout před vdovou Hustolesovou a se sepjatýma rukama ji uplakaným hlasem snažně prosit, aby už na mě proboha nešila? Vsadím boty (příšerné otlučené semišové střevíce se žralokem anebo žalostně vyhlížející mokasíny), že by to bylo zbytečné. Vdova Hustolesová se uchází o tatíčka, podle mého názoru je posedlá myšlenkou na vdavky a nezastaví ji ani potopa světa. Aby se mu zavděčila, udělá cokoli, její šicí stroj značky Singer zlověstně hučí od rána do večera. Vdova má tatíčka přečteného jako včerejší noviny, není pro ni tajemstvím, jak je šetřivý. Právě proto zběsile šije. Aby tatíček nemusel kupovat oblečení a neměl výdaje. Tatíček nemá výdaje rád.

Předevčírem se mi o vdově zdál sen. Odehrával se v jejím parádním pokoji, kam vdova nikoho nepouští, aby se neošoupaly dubové parkety, nicméně ve snu je možné cokoli. Ve svátečním pokoji padám před vdovou na kolena a zoufale ze sebe soukám: „Paní Hustolesová, pro všechno na světě vás prosím...“ Vdova působí ještě mohutněji než ve skutečnosti, výhruzně nade mnou ční jako děsivá hora Říp, ani mě nenechá prosbu doříct a zachmuřeně drmolí: „Říkám ne. Se mnou nic nezmůžeš. Jsem jako skála. Budu šít dál. A nejen to.“ Nadechuje se a zahřímá jako letní bouře tam dole v údolí pod hradem: „Rozhodla jsem se, že budu také plést a háčkovat. Jen podívej, děvečko, co jsem pro tebe zhoto-

vila.“ Stísněně pohlédnu směrem, kterým macatou rukou ukazuje. Na vzorně ustlané manželské posteli s naducanými duchnami zakrytými smaragdově zeleným hedvábným přehozem leží chemlonový, sytě oranžový svetr s balonovými rukávy, u krku zdobený jásavě žlutou mašlí z textilní galanterie. Roztřásla mě hrůza. Vyrasila jsem děsuplný ryk a ustoupila o krok. Zatmělo se mi před očima, neboť vdova mi násilím přetáhla přes hlavu onu příšernou pleteninu. Prchala jsem. Vdova v černé jupce a khaki kalhotách po zesnulém manželovi, jen mírně přešitých, mi byla v patách. Volala: „Ještě čepici!“ Ukázalo se, že upletla i pokrývku hlavy zvanou debilka, a to tak, aby ladila se svetrem. Byla rovněž zářivě oranžová. Jako byste si na kebuli nasadili pomeranč. Probudily mě vlastní srdceryvné výkřiky. Kromě toho mi někdo třásl rameny. Nade mnou stála vdova Otýlie Hustolesová v černé jupce a khaki kalhotách po zesnulém manželovi, jen mírně přešitých. Konejšivě se usmívala.

„Copak se ti to, děvčečko zlatá, zdálo? Křičíš tady jako hříšník o posledním soudu.“

„Nic... nic se mi nezdálo, paní Hustolesová,“ vypravila jsem ze sebe a pokusila se na posteli posadit.

„Celá se třeseš jako sulc,“ starostlivě poznamenala. „Aby to tak byla nemoc. Je tady zima jako v Rusku.“ Sáhla mi na čelo a dlouze vzdychla.

„Topíme jenom mourem, paní Hustolesová,“ vysvětlila jsem zkormouceně.

„Jako bych to nevěděla,“ smutně se pousmála. „Zima jako v tanku. Ale já na ni vyzraju. Koukej.“ Teprve teď jsem si všimla ručně šité, látkové tyrkysové tašky, hrozivě se tyčící u vdoviných nohou. Vdova si ze všech barev nejvíce oblíbila právě tyrkysovou. Nebo smaragdově zelenou. Také oranžovou. Ale i další barvy, které miluje, jsou problematické. Takové křiklavé.

„Paní Hustolesová,“ těžce jsem ze sebe vypravila. Nenechala mě domluvit. „Hlavně mi neděkuj,“ pravila káravě. „Já to dělám ráda. Ty, Lízinko, tvůj tatínek a Jekatěrina, vy jste můj celý svět.“

„Jste moc hodná, paní Hustolesová,“ zachrčela jsem. „Máte...“ zajíkla jsem se, „máte hezkou halenku.“

„Ty jsi takové slušně vychované děvčátko,“ spokojeně se usmála korpulentní panímáma. „Je dobře, že tě tatínek vede ke zdvořilosti, tak to má být. Kdybych měla dceru, byla by přesně tak dobře vedená jako ty. Ale nebožtík děti nechtěl. Pán bůh mi to vynahradil, mám teď novou rodinu.“ Vdova se dojatě zahleděla ze staříckého okna, které přimrzlo k římse a nešlo otvírat, na poeticky zasněženou krajinu. Zasněla se jen nakrátko, vzápětí vysypala z tašky poklad, který do této chvíle skrývala. Byl to svetr. Vyšel ze mě neartikulovaný zvuk.

„Vy...“ s námahou jsem zasípala a o něco později se pokusila pokračovat, „vy... jste se... naučila plést, paní Hustolesová?“

Vdova se zařehkala hlubokým hlasem. „Pročpak bych se to učila?“ položila zákeřnou otázku. „Pletla jsem, ještě než jsem chodila do první třídy. Baví mě to tak, že bych pletla třeba i na celé město. Ty zimní večery, kdy cvakají jehlice a v plotně praskají polínka, ty jsou k nezaplacení,“ vroucně pravila a položila mi nábožně do klína svítivě oranžový, chemlonový svetr.

DRUHÁ KAPITOLA

Když jdu za mámou, teple se oblékám

Za oknem se sype sníh. Jako by pán nebes někde tam nahoře v černých mracích zuřivě drkotal sněhovou cukřenkou. To je nadělení. Okno netěsní, a tak se mi severák prohání pokojíčkem, který dřív bývával komůrkou pro služku. Jakýsi chabý, plechový pokus o radiátor ústředního topení je ledový jako jezero Bajkal. Tatiček nezatopil. Třesu se jak větve staré vrby ve vichru, soukám se do veškerého oblečení, které přechovávám ve vrzavé skříni po prababičce. Navrch ještě zelený flaušový hubertus a předpotopní beranici. Když jdu navštívit mámu, teple se oblékám. V kuchyni vdova Hustolesová tříská nádobím. Asi i tímto způsobem nás všechny upozorňuje, že by se zoufale ráda vdávala. Je mi jí líto. Soudím, že není zlá, jen posedlá svatbami. To ženy myslím někdy bývají, dospějí-li do určitého věku, kterému tatiček posměšně říká „po sezóně“, případně „mezi čtyřicítkou a smrtí“.

Vypadá to, že venku je snad ještě větší zima než u nás doma. To už je co říci. Brodím se závěsemi oblečená jako Timur a jeho parta a modlím se, aby mě v beranici a vojensky zeleném zimníku potkalo co nejmíň lidí, nejlépe vůbec nikdo. Zachrchlal obecní rozhlas. Zprvu byl slyšet jen dusivý kašel a zlověstné sípání, to jak se stařenka Otáhalová marně snaží promluvit. Do éteru to zní přízračně. Syčivě lapá po dechu, a když zápas o dech a možná i o život konečně úspěšně vybojuje, ozve se k úlevě posluchačů též roztřesený hlásek.

„Osado,“ hovoří do zrezivělých amplionů obecního rozhlasu stařenka Kornélie Otáhalová. „Na vědomost se dává, že se dnešní divadelní představení hry Václava Shakespeara Fujavice, které se mělo konat v Pustovětech, odkládá na neurčito. Bouře odnesla kus střechy kulturního domu. Bůh s vámi. Opakuji: Hra Václava Shakespeara Bouře se odkládá na neurčito. Fujavice odnesla kus střechy kulturního domu. Buďte s pánem bohem.“

Rozhostilo se útěšné ticho. Rozpustilé sněhové vločky cinkají jako bílé zvonečky, sníh hlasitě křupe pod nohama, meluzína neuměle vrže na housle. Vichřice mi vyrvala vlasy z beranice, teď zplihle visí přes oči. Zimník mám už celý zasněžený, cítím, jak na zádech vlhne. V promočených rukavicích mi mrznou prsty. Je neděle. Jdu za mámou. Vrzavý zvuk branky z tepaného kovu proniká až do morku kostí. Usedám na ledový obrubník. Díváme se jedna druhé do očí. Jsou stejné. Modré jako čekanky u cesty. V korunách holých stromů se prohání ledový vítr. Sněží, jako když se roztrhne peřina. Klepu se jako list. Vlasy mám pokryté bílou námrazou. Mámin účes je v pořádku, jako by byl letní den a bezvětří. Dlouhé tmavohnědé vlasy s pěšinkou uprostřed.

Panebože. Zmrzneš. Koukej mazat domů.

„Přišla jsem jen na chvilíčku,“ odpověděla jsem. „Ráda bych ti přednesla začátek své nové básně, jestli ti to nevadí.“

Všechny tvoje básně mě zajímají, jen nechci, aby ses nachladila a dostala zápal plic.

„Tak jo. Poslouchej. Obludným stínům sálal z očí děs, strom netvor chňapal po mně větvemi, odkudsi zdáli ozýval se hlas umíráčku sklíčený. Krev tmy zalila mi víčka, stesk rval mi maso z těla a píseň umíráčku, ne, ta ještě nedozněla. Co tomu říkáš?“ zeptala jsem se se zatajeným dechem.

Dlouhé rozpačité ticho bylo odpovědí. A že lesní hřbitovy umějí být za šedivých zimních dnů mlčenlivé skoro k zbláznění.

„Tobě se to nelíbí, mami?“

Proč nepíšeš raději o lásce, Lízinko?

„Takže nelíbí.“ Naplnila mě trpkost. „O lásce nevím nic. Tatíček mi knížky o lásce zabavil a zavírá mě doma. Jako bys to nevěděla. Pouští mě jenom do školy a na hřbitov, někdy, když má dobrou náladu, ale to je málokdy, i do knihovny,“ žalovala jsem zahořkle. „Až mi bude osmnáct, okamžitě uteču, ale co si počnu do té doby?“ Otřela jsem si studenou slzu. Se skřípáním se otevřely dveře márnice a objevila se rachitická silueta strašidelného mužíka. Pergamenový obličej, vytřeštěné červené oči, vyzáblá postava, ano, takhle vypadá zdejší hrobník.

Táta má o tebe strach. Jsi ještě malá a nástrahy číhají všude.

Obě jsme se významně zadívaly na hrobníka. Je to známá firma, ochlasta a úchylný zvrhlík. V zimě se drží zpátky, ale v létě, když voní louky a dívky oblékají přiléhavé šatičky, nikoli zbytečně dlouhé, se mění v nebezpečného dravce. Zaměřuje se na osamělé osoby ženského pohlaví, truchlíci u hrobů, a obtěžuje je. Protože je to lišák práskaný, dělá to chytře. Dává dobrý pozor, aby u jeho počínání nebyli svědci, a nikomu neubližuje, ostatně na to je příliš vychrtlý, přeprala by jej i Anička z 1. A. Obtěžuje slovně. Bývá oplzlý. Vmete-li mu žena do tváře, že si bude stěžovat, odpoví: „Mně se nic nestane. Jsem nepostradatelný. Hrobníků je jako šafránu.“ Hrobnické řemeslo vykonává takových let, že si ani nejstarší pamětníci nejsou jisti, zda je vlastně vůbec naživu. Babička Kornélie Otáhalová zastává teorii, že se jedná o upíra. Argumentuje faktem, že jakmile zasvítí třeba jen jediný sluneční paprsek, hrobník se zavře do márnice a nevychází. Proto se asi producíruje ve vánici, ta mu vyhovuje. Zimu zřejmě necítí, oblékl jen dámskou halenku s výstřihem a krátkým rukávem a kalhoty od pyžama. Na hlavu s dlouhými, neuspořádanými cáry šedivých vlasů nasadil letní slaměný klobouk s širokou krempou.

Teď se ta vysušená postava se zažloutlým obličejem hrne ke mně závějemi. Máminu tvář na fotografii v kulatém rámečku pokryjí chmury. Předtím se usmívala, najednou zvažněla. Matky nerady vidí zvrhlíky v blízkosti nezletilých dcer. Sněží na hroby beztak už pokryté bílými peřinami. Pomníky si nasadily sněhové hučky, dávno zhaslé svíčky, zbytky věnců a naprasklé sklenice od okurek nahrazující vázy pohřbil sníh. Hrobník vypadá zdálky jako postava z pokleslé veselohry, zblízka jako tři sta let starý, nezdravě vyhublý duch. Podle mě bylo hezčí i strašidlo cantervillské. Stejnojmennou knihu mi tatíček našťěstí nezakázal, neboť děj se odehrává z velké části v anglické hrobce, což je podle něho dostatečně výchovné prostředí bez jakýchkoli nemravných podtextů.

„Dobrý den, pane Vokrouhlíku,“ povídám vychovaně.

„Nazdar, Lízo,“ opáčí přízrak.

„Není vám zima, pane Vokrouhlíku?“ vyletí ze mě užasle.

„Hřeje mě mládí a láska k socialismu,“ vyhrkne hřbitovní strašidýlko a samo se ohranému vtipu dlouze směje, až se letitý slamák třese, divže se nerozpadne. Šedivé, roky nemyté vlasy rozpustile poskakují po dámské halence. „Znáš ten fór, Lízo?“ sípá a stále se pochechtává. „No ten. Jak jdou dva teplí kolem teplárny.“

Funerální přízrak je patrně přesvědčen, že jsem pořád ta dřívější Jelizavetka, malá, k smrti vystrašená pípalka, jenomže to už není pravda. Jsem skoro dospělá, 25. února mi bude šestnáct let. Nedopustím, aby na mě pořád někdo pouštěl hrůzu, i když se jmenuji Hrůzová, máma leží na hřbitově, táta dělá předsedu místního národního výboru, chodím oblíkaná jako válečný sirotek z Novosibirsku a topíme mourem.

„Tatíček si nepřeje, abyste přede mnou vyprávěl lascivní anekdoty, pane Vokrouhlíku,“ syкну s elegancí kněžny z Jiráskovy Lucerny.

„Hrůzy se neleknu,“ kasá se strašidlo. „Národní výbor je daleko. Na krchově poručím já, to je můj rajón. Tady jsem vedoucí, koukni, kolik mám podřízených,“ žlutý mužíček přejíždí jízlivým pohledem hroby a skřípavě se chechtá. Nejspíš vážně není z tohoto světa. Vichřice hraje na heligón a na vozembouch, hrob tichounce volá *Okamžitě se seber a utíkej domů, Lízo*, divoce vířící sníh teď už téměř oslepuje, zdejší hluboké lesy obklopující hřbitov zlověstně hučí, tmavošedá obloha, po níž putují černá mračna, vypadá jako mapa pekla. Moje verše se nejspíš zhmotnily. Obludným stínům sálá z očí děs, strom netvor chňapá po mně větvemi, odkudsi zdáli jasně slyším hlas umíráčku sklíčený. Komu zvoní hrana? Je to pozvání od mámy? Půjdu za ní? Do tváře jí už nevidím, hrob je zavátý, a až mi krev tmy zalije víčka, bude vymalováno. Silueta vlkodlaka, který se blíží pružnými kroky ussurijského tygra, se zvětšuje. Co hrobník Vokrouhlík chystá? Zakousne se mi do krku?

„Tak to jdou dva teplí kolem teplárny a ten jeden povídá: Ty vole, prej že jsme pronásledovaný! A přitom nám stavěj kulturák.“ Mužík se svíjí smíchy. Loučí se slovy: „Jdu na svačinku, mám doma utopence.“ Další záchvat veselí otřásá úzkými ramínky. Postavička v plážovém slamáku, holčičí blůze a kalhotách od pyžama se těžce prodírá závějemí směrem k ponuré věžičce. Hledám po kapsách příšerného hubertusu kapesník a utírám nánosy sněhu z fotografie v kulatém rámečku. Prsty mi zmrzly na kost.

„Mami?“

Lízinko. Bála jsem se. Vypadal jako upír.

„Existují? Ty bys to přece už měla vědět.“

My to nesmíme říkat. Za prozrazování záhrobních tajemství jsou sankce.

„A tak. Já myslím, že tohle upír není, to už by mi prokousal krk. Přišel mi jen říct vtip. Opravdoví upíři si na vtipkování podle mě nepotrpí.“

Běž domů. Vichřice ještě zesílí.

„Počkej. Chci se zeptat... Cos vlastně viděla na tátovi?“

Byl hezkej.

„Cože? Děláš si legraci?“

Byl hezkej. Sneseš z pudy staré fotografie. V proutěné truhle najdeš potrhanou krabici od bot. Taký mi říkal básničky a leccos zadrnkal na kytaru. I v angličtině. Třebas tu All my loving.

„Ne.“

Jistěže ano. Od Beatles.

„A teď pouští z amplionů do éteru dechovou hudbu Hasičanka a budovatelské pecky. Třeba tu: Ať si jen deště jdou, ať si hřímá.“

Dělá to kvůli tobě, Lízinko. Aby ses dostala na vysokou školu.

„Proboha, kvůli mně nemusí takhle nezřízeně blbnout. Lidi se mi posmívají. A že chce Katku vydědit, to víš?“

My tady víme všechno. Vichřice sílí. Prosím tě, už běž.

„Mami? Nejradši bych tu zůstala s tebou.“

Smích z hrobu.

Lízinko, bude ti šestnáct, máš celý život před sebou.

„No právě. To mě trochu děsí.“

Tatíček že byl bitlsák? Některé nepředstavitelné věci si představit dovedu, tuhle ale ne. V teplákách po zesnulém dědovi Hrůzovi a veselé flanelové košili, proti níž měla odbojně řeči dokonce i jinak pokorná a rozvážná vdova Hustolesová, přikládá do kamen. Z magnetofonu značky Tesla zpívá Waldemar Matuška píseň Už koníček páádí a zůstane stát až v tý zemi mláádí, kde já žiju rád. Když tatíček otevírá dvířka kamen, koukám do ohně. Leccos v plamenech vidím, tančí tam purpurové víly a nad nimi plují fascinující horká nachová mračna. Dřevo senzačně voní a přátel-

sky praská a Waldemar Matuška zpívá A slunce tam páálí a pořád je máj a ceny jsou stáálý a lidi se maj!

Vdova nosí na stůl pokrytý omyvatelným vikslajvantovým ubrusem. Dnes máme bohužel k obědu *grenadýrmarš*. Rodinná kuchařská kniha nese název Vaříme skromně, levně a ekonomicky, úměrně tomu chutnají pokrmy. Byla bych myslím o dost šťastnější, kdybych netušila, že jídlo grenadýrský pochod existuje. Vdova nám pokaždé, když ho servíruje, pyšně vysvětluje, že *pochod* vařili maďarští granátníci za napoleonských válek z laciných a dostupných surovin, tedy z brambor, fleků, cibule a slaniny. Schválně připravuje pokrmy podle starých vojenských receptur, aby uchvátila tatíčka šetrivostí. Proč neudělá výjimku alespoň v neděli?

„Á, grenadýrský pochod,“ pobrukuje si tatíček spokojeně. Představa, že by se musel starat o domácnost, je pro něj natolik děsivá, že by vdově pochválil snad i ještě horší blaf než *pochod*. Vdova se spokojeně usmívá a z magnetofonu se line nostalgická píseň Kde je moje máma, kde je, kdo ji zná, někde za horama na mě vzpomíná. Svorně se cpeme rozvařenými brambory s cibulí. Slanina chybí, je příliš drahá. Vdova si na nedělní obědy potrpí, dbá na dochvilnost a podporuje konverzaci u stolu, kterou zpravidla kormidluje k několika svým nejoblíbenějším tématům: oslavy a svatby (hlavně svatby!), péče o domácnost, ruční práce, šetrnost aneb dobrá hospodyňka pro píрко přes plot skočí.

„Říkám si,“ zvedá k nám rozzářené oči a potutelně se usmívá, „co asi uvařím, až bude mít Lízinka narozeniny.“

Spadla mi brada. Ačkoli co vdova uvaří, je ještě to nejmenší, horší je, jaký od ní dostanu dárek. Řeknu ti to takhle, můj milý deníčku. Jestli dostanu něco na sebe, skočím z okna. Škoda jen, že je tak nízko. A zamrzlé. I kdyby se mi ho podařilo nějakým zázrakem navzdory silným mrazům otevřít, koukají z toho leda

škrábance a oděrky, ani ruku si nezlomím. Však počkejte. Přejde den, zúčtujem spolu, jak říká Petr Bezruč. Jsem skoro dospělá, bude mi šestnáct, nenechám si pořád dokola jenom poroučet. Nic nesmím. Zabavují mi milované knížky, zakazují mi vystrčit frňák ze dveří, na posvícení, diskotéku anebo na kino Mír nesmím ani pomyslet. Přejde den, z dolů jde plamen a dým, jak říká Petr Bezruč. Ještě uvidíte. Vyděšené ošklivé káčátko se vám před očima promění v rebelskou labuť osnující vzpouru. Rozpětí křídel dva metry nebo i víc. Klidně i dva metry osmdesát.

„Andula slavila narozeniny v restauraci,“ vzdorovitě pípnu.

Strhává se tornádo, jak jsem ostatně předpokládala. Přestávají žvýkat šlichtu. Tatiček dokonce odložil lžici na prostírání, které vdova posedlá ručními pracemi vlastnoručně vyšívala. Hlavním motivem jsou letící divoké kachny nad řekou Berounkou.

„Cože?“ hlesl.

„Kdeže?“ nevěří vlastním uším vdova Hustolesová.

Katka se řehoní.

„Když Andula skočí z mostu, skočíš za ní?“ zvyšuje hlas tatiček.

„Co má společného skok z mostu s oslavou v restauraci?“ chichotá se Katka.

„Tak dost!“ hřmí tatiček. „Jekatěřino, nepodryvej mi laskavě autoritu. Dáváš mladší sestře špatný příklad. Mimochodem, jestli se chceš opravdu vdát za toho kreténa...“

„Žádám tě, abys mu tak neříkal.“

„Dobře, opravuji. Jestli se chceš opravdu vdát za toho *nekonečného* kreténa...“

Vdova v černé jupce se širokou bílou mašlí u krku varovně strhává očima z jednoho na druhého a obezřetně se ujímá slova. Hovoří tiše a prosebně, jako když másla ukrajuje: „Moji nejdrazší, přece se nebudeme škorpit u nedělního oběda. Oslava narozenin

v restauraci by vyšla draho, Lízinko, to přece víš. Nebuď rozmazlená.“

„Andula ji měla,“ ukřivděně brouknu.

„No tak když chce Bradáč mermomocí vyhazovat peníze voknem, ať si je vyhazuje,“ vzteká se tatíček. „Já pracháč nejsem. Mám holej zadek. Šetrím ti na studia. Protože Jekatěrina, ta studovat nebude. Ta si radši vezme toho...“

„Co bych asi tak uvažila na Lízinčiny narozeniny?“ pohotově mu skočí do řeči vdova. Znáš těch rodných říček proud, háj, kde v dětství mívals kout, chraptivě se vmísil do debaty magnetofon Tesla. Za oknem se odvíjely sáhodlouhé řetězy velikých, rozpustilých sněhových vloček na pozadí zasněných smrků.

„Lečo nebo zemlbábu,“ navrhla s vážnou tváří Katka. Vdova se nad tím poctivě zamyslela a tatíček zavrčel: „Zemlbábu v zimě? Jsme snad milionáři nebo co?“ Chléb je tady tvůj i sůl, tvá je réva, mláz i úl, radoval se magnetofon.

„Co buřtguláš?“ vydechla vdova.

„To není špatný nápad.“ Tatíček se pátravě rozhlédl. My s Katkou jsme se tvářily neproniknutelně.

„Je to laciné jídlo,“ s ulehčením konstatovala vdova. „A přitom docela... slavnostní... ne?“ Znáš tu zem líbeznou, tu zem líbeznou, kde tvoje lásky jsou, jásavě sděloval magnetofon Tesla.

„No... ano,“ nejistě souhlasil tatíček. „Docela... slavnostní.“

„A kam jako zapíchnete svíčky? Do buřtů?“ odvážila se Katka.

„Svíčky?“ nechápal tatíček. „Svíčky nemáme. Nebo možná pár hřbitovních, zbyly od Vánoc.“

Vdova jemnou narážku pochopila. „Samozřejmě bude i dort,“ pousmála se dojatě.

„Dort? Jakej dort?“ zobražitel tatíček.

„Bude mít šestnácté narozeniny, asi by měla dostat dort,“ suše podotkla Katka.

„Ano? Udělejte švestkový, ve sklepě zbyly kompoty, měly by se spotřebovat, nebo nedejbože shnijí,“ navrhl tatíček a v očích mu spokojeně zajiskřilo.

„Švestkový dort?“ vydechly jsme všechny tři.

„Nikdy jste neslyšely o švestkovém dortu?“

Dlouhé, přemítavé ticho.

„Přijdou hosti,“ špitla vdova.

„Jaký hosti?“ Nebezpečně zvýšil hlas, chvíli se dusil bramborem a chrčel.

Vdova se bezradně rozhlédla a zaševalila: „No přece... musíme pozvat Odstrčilovy.“

„Cože? Koho?“

Vdova budila dojem, že nabírá k pláči. Obličej se jí zmuchlal do ostrých, buldočích záhybů. Násilím se nutila ke klidu, když šeptala: „Musíme přece pozvat babičku a dědečka a...“, zoufale se odmlčela, „... a prasetu Isidoru.“ Skoro plakala.

Tatíček se přízračně pomalu zvedal ze židle. Než stačil otevřít ústa a buráčet jako dravá horská řeka, jako Bílé Labe ve Špindlerově Mlýně, ozvalo se nesmělé zaklepání na dveře. Vstoupil katastrofálně oblečený děda Koloděj. Tvářil se vyčítavě. Smutně pravil: „Předsedo. Shakespeare nebyl Václav. I děcka, co maj ve škole potíže, se tomu smějou. Teďka to vypadá, že na výboru seděj blbci.“